

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 35.052.27 у Національному університеті
«Львівська політехніка»
проф. Н.Ю. Подольчаку

Відгук офіційного опонента

доктора наук з державного управління, професора Мельниченка Олександра
Анатолійовича на дисертацію Стовбана Миколи Петровича
на тему «Вдосконалення механізму державного управління госпітальним округом
через ефективну систему взаємодії закладів охорони здоров'я», подану на здобуття
наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю
25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Належний рівень здоров'я населення є бажаним результатом консолідації зусиль не лише кожної людини, а і залучених бізнес-структур й уповноважених органів державного управління та органів місцевого самоврядування, які прямо та/чи опосередковано впливають на суспільні процеси. Тому усі доступні ресурси слід спрямувати не лише на збереження генофонду нації та створення сприятливих умов для ведення здорового способу життя, а і для збалансованого розвитку сфери охорони здоров'я. При цьому мають враховуватися як специфіка кожної конкретної території, так і результати медичної реформи, що, зокрема, передбачає створення в кожному регіоні госпітального округу, у межах якого формується спроможна мережа закладів охорони здоров'я, кожних з яких (попри свою автономність) мусить плідно (ефективно/результативно) взаємодіяти аби забезпечити доступ населення до якісних медичних (профілактика, діагностика, лікування, реабілітація) і супутніх послуг. Задля упорядкування цього процесу уповноважені органи публічної влади мають застосовувати відповідні механізми державного управління, які час від часу потребують вдосконалення. Означене, зрештою, підтверджує актуальність дисертаційного дослідження Стовбана М.П.

Міра обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки й рекомендації, що містяться у дисертації та винесені на захист є достатньо обґрунтованими. Вони базуються на поглибленому дослідженні та узагальненні значного обсягу наукових джерел, присвячених розробці механізмів публічного управління. Систематизація наукових фактів у дисертаційному дослідженні Стівана М.П. здійснена шляхом використання загальнонаукових і спеціальних методів.

У дослідженні дисертантом висвітлено особливості системи взаємодії закладів охорони здоров'я у межах госпітального округу як об'єкт державного управління (с. 47-58, 71-79); охарактеризовано складові комплексного механізму державного управління госпітальним округом сфери охорони здоров'я (с. 60-69); наведено методологію оцінювання ефективності державного управління госпітальним округом (с. 216-229); проаналізовано фактори, що впливають на цей процес (с. 194-202); оцінено процес і результати медичної реформи щодо створення госпітальних округів (с. 80-126, 139-146, 151-154, 173-194, 207-216, 230-278); вдосконалено нормативно-правовий (с. 281-298), організаційно-управлінський (с. 162-, 299-308), інформаційно-комунікаційний (с. 317-322), фінансово-економічний та інформаційно-комунікаційний механізми державного управління через ефективну систему взаємодії закладів охорони здоров'я (с. 324-337); конкретизовано пріоритети подальшого розвитку госпітальних округів (с. 337-354).

Структура дисертаційної роботи є логічною та послідовною, матеріал викладено згідно плану дослідження. Наукові положення та рекомендації, сформульовані Стіваном М.П. ґрунтуються на комплексному аналізі наукової літератури, опрацюванні великої кількості емпіричного матеріалу. У цілому можна констатувати аргументованість і завершеність загальних висновків дисертації. Розділи ґрунтуються на результатах проведеного дослідження та відображають зміст викладеного матеріалу.

Наукове значення дисертаційного дослідження, достовірність і новизна наукових положень. У дисертаційній роботі отримано нові достовірні

результати, які в сукупності сприяють розв'язанню важливої проблеми в області публічного управління та адміністрування. Проведено детальне наукове обґрунтування та розробку практичних рекомендацій для вдосконалення механізму державного управління госпітальними округами шляхом впровадження ефективної системи взаємодії медичних закладів в межах одного округу. Автор уперше розроблено Концепцію розвитку госпітальних округів в умовах підвищення доступності та якості медичних послуг (с. 35, 154-162); розроблено концептуальний базис механізму координації дій та обміну інформацією між закладами охорони здоров'я з точки зору державного управління (с. 36, 317-322); сформовано функціонально-організаційний механізм державного управління системи взаємодії медичних закладів у межах госпітального округу (с. 36, 162-169); обґрунтовано комплексний підхід до оптимізації розподілу державних фінансових ресурсів у рамках діяльності госпітального округу (с. 36, 209-214).

Важливе практичне значення мають пропозиції автора з удосконалення структуру комплексного механізму державного управління госпітальними округами, в якому, на відміну від існуючих аналогів, описано роль та значення складових в управлінні госпітальними округами та виділено чотири механізми: нормативно-правовий, організаційно-управлінський, фінансово-економічний, інформаційно-комунікаційний (с. 37, 60-69), стратегію подальшого розвитку нормативно-правового механізму управління госпітального округу (с. 37, 61, 63, 80-96); механізми громадського контролю та зворотного зв'язку в рамках організаційно-управлінського підходу державного управління госпітальним округом (с. 38, 312-316); системні підходи до забезпечення сталості розвитку госпітальних округів (с. 38, 337-354).

Здобувач пропонує для подальшого розвитку: трактування сутності та розкриття змісту ряду категорій та понять за тематикою дослідження (с. 38-39, 57-58, 59-60); систематизацію міжнародного досвіду управління госпітальним округом (с. 39, 127-138); критерії комплексного оцінювання ефективності механізму державного управління госпітальними округами, на основі яких сформовано дві методики оцінювання (с. 40, 217-229); виявлені ключові

проблемні аспекти функціонування механізму державного управління госпітальним округом у сучасних умовах (с. 40, 95-96, 99-100).

Слід зазначити, що дисертаційна робота Стівбана Миколи Петровича на тему «Вдосконалення механізму державного управління госпітальним округом через ефективну систему взаємодії закладів охорони здоров'я» є завершеним науковим дослідженням, яке містить значущі теоретичні положення, результати аналізу та конкретні пропозиції щодо вдосконалення механізмів державного управління розвитком сфери охорони здоров'я.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Зміст дисертаційної роботи відзначається послідовністю досягнення поставленої мети за рахунок реалізації завдань дослідження. Аналіз змісту дисертації, опублікованих праць та автореферату підтверджує достатній ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що містять у собі нові ідеї щодо шляхів вдосконалення конкретних механізмів державного управління розвитком сфери охорони здоров'я.

Результати дисертаційного дослідження Стівбана М.П. передбачають наукове обґрунтування методологічних засад і практичних рекомендацій щодо розроблення нових й удосконалення існуючого механізму державного управління госпітальними округами шляхом впровадження ефективної системи взаємодії медичних закладів в межах одного округу.

Основні теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження використані для вдосконалення процесів державного управління розвитком госпітальних округів на національному та локальному рівнях, а також використовуються в навчальному процесі, про що є відповідні довідки.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Основні положення дисертації викладені в авторефераті та обговорені на 14 науково-практичних комунікативних заходах (2020-2022 рр.) за участю дисертанта. Основні наукові положення дисертації, які відображають наукову новизну, винесену на захист висвітлено: в 5 колективних монографіях, в 4 статтях у наукових виданнях, індексованих науко-метричними

базами Scopus і WOS, в 16 – статті у виданнях, включених МОН України до переліку фахових у галузі науки «Публічне управління та адміністрування», в 1 статті у зарубіжному виданні і в 11 тезах у матеріалах науково-практичних комунікативних заходів.

Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації. Дисертація та автореферат оформлені відповідно вимог МОН України. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації, яка достатньою мірою розкриває досліджувану проблему.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, необхідно зробити певні зауваження та вказати на деякі положення роботи, що викликають дискусію:

1. Окремі параграфи (1.3, 2.1, 3.4, 4.1, 4.3, 5.4) є лише дотичними до проблематики державного управління, хоча цілком відображають особливості об'єкту такого впливу – госпітальні округи, заклади охорони здоров'я.

2. Більш логічною вбачається зміна послідовності окремих структурних елементів дисертації: «Концептуальні засади вдосконалення механізму...» (розділ 3 → 4); «Оцінювання ефективності механізму державного управління...» (розділ 4 → 3) (с. 24), оскільки спочатку слід провести «оцінювання», а вже потім, з урахуванням виявлених тенденцій і проблем – «вдосконалення».

3. Також слід було б: по тексту дисертації стилістично виділити запозичений і авторський матеріал (особливо щодо опису елементів наукової новизни); виправити окремі граматичні помилки і дрібні вади оформлення (зокрема, щодо наявності на сторінці 0-3 рядків тексту; початку розміщення § 2.2, 5.2); забезпечити пропорційність окремих структурних компонентів дисертації (розділи 1-3 – 51-55 с., розділи 4-5 – 73-76 с.; § 1.1, 1.3, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 5.3 – 9-13 с., § 2.1, 4.2, 4.3, 5.2 – 25-35 с.); окремі рисунки (1.1; 1.2; 1.4; 2.1-2.4; 3.1-3.2; 3.8; 3.11; 4.2; 5.5; 5.8-5.9; 5.15) та таблиці (1.1-1.6; 3.1; 4.7-4.8) можна зобразити як текст, що не погіршить сприйняття наведеного матеріалу, а ті з них (рис. 1.3; 3.4; 3.9; 3.10; 4.3; 5.1; 5.3; 5.7; 5.10; 5.11; табл. 1.4; 3.2; 3.3; 3.5; 4.1; 5.1; 5.2; 5.3), що займають цілу сторінку й більше – розмістити в додатках; не допускати

невиправданого розриву таблиць (1.3; 2.3; 3.5); уникати у розділах дублювання переліку науковців (с. 45-47), які своєю більшістю вже наведено у вступі (с. 30).

4. Дещо некоректною є візуалізація інституціонального забезпечення пропонованих механізмів (с. 164, 181, 183), зокрема в частині відображення їх ієрархії та функціональних зв'язків.

5. Додаткових пояснень потребує:

– порядок використання наступних понять: «управління» – «державне управління» – «державна політика» (с. 4-5, 45...); «система механізмів» – «комплексний механізм» – «підмеханізм» – «складова» (с. 2, 62, 162-163...); «медична система» – «медична галузь/сфера» – «сфера медицини/охорони здоров'я» (с. 29, 47, 48, 89, 114...); «госпітальні регіони» – «госпітальний округ» – «громадський округ» (с. 79, 314); «медичні установи/заклади» – «заклади охорони здоров'я» (с. 36, 100); «показник» – «індикатор» (с. 239);

– наведення у списку науковців (Л. Антонова, Н. Кризина, О. Петроє, О. Романенко та ін.) (с. 30), які досліджували різні аспекти за проблематикою дисертації, але чиї публікації у списку використаних джерел відсутні (с. 362-410);

– про які саме інституції йде мова: «Рада Міністрів і місцеві адміністративні органи» (с. 89); «муніципальні, районні та державні органи влади» (с. 120); «Департамент ОЗ регіону» (с. 164);

– відсутність у елементах наукової новизни (рубрика «отримали подальший розвиток») сутності понять: «організаційно-управлінський підмеханізм державного управління» (с. 64), «стратегія взаємодії медичних закладів у межах одного округу в контексті державного управління» (с. 72);

– віднесення відповідних інституцій до державного (Секретаріат КМУ, Комітет ВРУ...) та регіонального/галузевого рівня (заклади охорони здоров'я), а не до загальнонаціонального та локального рівнів, відповідно;

– статус (не належить до органів державного управління) та функції «госпітальної ради»: дорадництво, консультування (с. 75), координація (с. 79), міжбюджетні трансферти в межах госпітального округу (с. 91), підготовка плану (с. 79) і/чи стратегії його розвитку (с. 91);

– значущість численних довідок про впровадження рівня «заклад охорони здоров'я», зважаючи що дисертація захищається за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління;

– використання для оцінювання результатів державного управління (с. 123-124) категорії «ефективність», хоча здебільшого йдеться про «результативність» та «забезпеченість»; до того ж, параметри пропонованих показників здебільшого залежать від якості менеджменту конкретних закладів охорони здоров'я та їхньої співпраці з органами місцевого самоврядування;

– недостатнє обґрунтування у ланцюгу: «причини – тенденції – наслідки» статистичних даних (с. 143-144...).

6. Дискусійними є окремі твердження, а саме: «пропонується створити окрему програму в державному бюджеті для фінансування поступової реорганізації медичних закладів» (с. 79), оскільки у межах чинної медичної реформи це завдання значною мірою вже виконано (КЗОЗ перетворені на КНП), хоча у перспективі трансформування КНП на ТОВ/АТ.

7. Для посилення змістовного наповнення дисертації варто було більше уваги приділити такому:

– конкретизації впливу на діяльність закладів охорони здоров'я різних форм власності та кластерної приналежності (у госпітального округу) органів державного управління, уповноважених безпосередньо забезпечити розвиток цієї сфери (не нехтуючи при цьому діяльність органів місцевого самоврядування, які мають делеговані повноваження щодо реалізації відповідної державної політики), а також медичної реформи загалом й окремих її елементів, пандемії COVID-19, повномасштабної агресії РФ...;

– чіткому розмежуванню змісту дисертації між дотичними спеціальностями D4 «Публічне управління та адміністрування» та D3 «Менеджмент», особливо зважаючи на огляд як «механізмів державного управління» (с. 37-38...), так і «механізмів взаємодії закладів охорони здоров'я» (с. 112).

Проте вищенаведені зауваження та дискусійні положення суттєво не знижують загальну наукову цінність дисертаційного дослідження.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Стівбана Миколи Петровича на тему «Вдосконалення механізму державного управління госпітальним округом через ефективну систему взаємодії закладів охорони здоров'я» є самостійним, завершеним, логічним науковим дослідженням, що вирішує важливу проблему у галузі науки «Публічне управління та адміністрування». Проведено детальне наукове обґрунтування та розробку практичних рекомендацій для вдосконалення механізму державного управління госпітальними округами шляхом впровадження ефективної системи взаємодії медичних закладів у межах одного округу. Дисертація характеризується новизною одержаних результатів і висновків, має теоретичне й практичне значення та відповідає вимогам п. 9, 10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, Стівбан Микола Петрович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Офіційний опонент:

професор кафедри громадського здоров'я

та управління охороною здоров'я,

Харківський національний медичний університет,

Міністерство охорони здоров'я України

д.держ.упр., професор

О.А. Мельниченко

